תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · נביאים

חומת אנך על יואל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חומת אנך על יואל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-יואל/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ח 4
פסוק טו 4
פרק ב 5
פסוק יג 5
פסוק כ 5
פסוק כו 6
פרק ג 6
פסוק א 6
פסוק ה 6
פרק ד 7
פסוק א 7
פסוק ב 7
פסוק טז 7

פרק א

פסוק א

דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל. יש מרבותנו אומרים דיואל זה הוא בן שמואל הנביא וגם למ"ד דבני שמואל חטאו עשו תשובה שלימה עד שזכה יואל לנבואה ואהניא ליה שפיתה לאל בתפלתו שמואל הנביא ע"ה שזכה יואל להיות נביא:

פסוק ב

שמעו זאת הזקנים. ועי"ז והאזינו כל יושבי הארץ כי המון העם עיניהם ישיתו אל הזקנים ואם רואים שהזקנים חרדים לדברי הנביא גם ההמון יתפעלו:

ההיתה זאת וכו'. ושל משה רע"ה דכתיב אשר כמוהו לא נהייתה ואחריו לא תוסיף שם היה מין אחד וכאן מינים הרבה. רז"ל ומפרשים:

פסוק ד

גזם. שם אילן כך פירש רד"ק בשרשים. דברי אמת להרב מהר"ש עדני כ"י. ורד"ק עצמו בפירושו ורז"ל וכל המפרשים פירשו מין ארבה. ואפשר לרמוז שהיו ד' מינים של ארבה ונתרבה כל כך מדת הדין כנגד מה שפגמו בגוף ונר"ן שלהם. גם ארבה גימטריא ר"ח כמספר יצחק רמז למדת הדין:

פסוק ה

הקיצו שכורים ובכו והלילו. בי לא נברא יין אלא לשלם שכר לרשעים ולאבלים שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. וכנגד הרשעים אמר הקיצו שכורים וכנגד אבלים ומרי נפש אמר ובכו והלילו וכו'. כי גוי עלה על ארצי ראו מה העון גורם כי מדת הדין שלטה על ארצי ארץ ישראל שהיא לחלקי ונכרתו מנחה ונסך מבית המקדש:

פסוק ח

חגורת שק. יש ספר א' כ"י הגימ"ל בחולם אכן מורי הרב החסיד מהר"ר שלמה הלוי ז"ל השיבני שאינו בחולם וכן בחמשה ספרים כ"י בקבוץ ובגעיא. דברי אמת כ"י למהר"ש עדני ז"ל. ואפשר לרמוז חגורת גימטריא תרי"ג ועוד ד' שפגמו בתרי"ג מצות וד' גוף נר"ן וגם נתנו כח לת' גונדא דעשו גימטריא ש"ק לשלוט ולקטרג:

פסוק טו

כי קרוב יום ה'. דרשעים מהפכים מדת רחמים למדת הדין. וכשד משדי שפגמו ביו"ד משדי ונשאר שד משדי ויבא הארבה שודד ובוזז:

פרק ב

פסוק יג

וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל ה'. אפשר לרמוז כי ר"ת קרעו לבבכם ואל הוא קול דוי"ו וקרעו שמושית שם רמז כי היראה והתשובה עיקרה תלמוד תורה דמבטלת יצה"ר ואמרו רז"ל בזמן שהקול יעקב אין הידים ידי עשו וכבר האריך הרמד"ל בריש דרך חיים שזה יתד שהכל תלוי בו הוא עסק התורה ולפי ריבויו בתלמודו כן יחסיר או יעדיף בעבודתו. עוד רמז ר"ת וקרעו לבבכם ואל גימטריא מ"ב כי כל מ"ב להעלות ניצוצי הקדושה ואל תתמה דר"ת ראשון קול דהוי"ו שמושית. והשני מ"ב עם וי"ו דוקרעו. כי תמצא בבעלי הרמז כזאת וכזאת:

פסוק כ

ואת הצפוני ארחיק וכו'. רז"ל במס' סוכה פ"ה דרשוהו על היצה"ר ולפי דרכם דמיירי ביצה"ר אפשר לרמוז בסוף הכתוב עלה באשו ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות. כמה ששמעתי פירוש פ' ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי וכו' כי הקב"ה ברא היצה"ר וארז"ל דלעת"ל ה' במשפט יבא עם היצה"ר ויגמור דינו לעשות בו משפט כתוב ויש לחקור למה יומת מה עשה והרי לכך נברא ועשה כמצותו. והרבה תשובות לזה ברם השתא נימא דהיצה"ר נברא להסית לאדם לעבור עבירה בפירוש. אבל יודע שאם כה יעשה לומר לאדם שיעשה עבירה כמה זמני נכזבה תוחלתו ואין שומע לו. לכן נתחכם להעלות על לב האדם לעשות מצוה שמתוך כך יבא לידי עבירה ופחים טמן לו ומשתמש במצותיו יתברך לרעה. הא כיצד כגון שמעלה על לב האדם להשכים בבקר ללכת להתפלל בבית הכנסת ובדרך מזמין אשה לקראתו ומהרהר בעבירה ויחמוד יופיה וכשה לטבח יובל. ויש אשר מוליכו לבית הכנסת הבקר אור ומזמין לו שם אנשים שאינם מהוגנים וידברו לה"ר וכיוצא או לעשות מחלקת. באופן שהשכמתו לבית הכנסת גרמה לו כמה עבירות ברשתו אשר טמן. אבל אם היה מפתהו לעשות עבירות אלו בפירוש לא היה שומע לו. אך למחסור שסבר לעשות מצוה ונלכד. וכיוצא בשאר דברים כגון לימוד וצדקה מראה סימני טהרה שמעוררו לעשות מצוה. וסם המות נתון בתוכו לבא לידי עבירה. וזו המצאתו בהראותו דדבריו על עסקי עבודה ומצוה וסומך על זה אדהכי והכי מכשילו בעבירה ומעין דוגמא במרמותיו ועלילותיו רבים אשר המית. ועל דבר זה נתחייב היצה"ר על מרמותיו להתחיל במצוה כדי שילכד בעבירה. וז"ש ולרשע הוא היצה"ר אמר אלהים מה לך לספר חקי וכו' כלומר למה תקח אמרי לכלי זיינך להטעות

לאדם שיעשה מצוה כדי שיכשל בעבירה. אם ראית גנב ותרץ עמו וכו' שהם העבירות בפירוש ועל זה תפתה וגם תוכל. אלה עשית והחרשתי ואתה צוית לפתות על עבירה בפירוש. אך עתה דמית אהיה כמוך ונשתמשת במצות להכשילו בעבירה אוכיחך וכו' זהת"ד בקיצור. וז"ש ואת הצפוני שהוא היצה"ר ונקרא צפוני שמטמין וצופן כונתו ומראה שכונתו לקיים מצות ותהי להפך והדחתיו וכו'. וכי תימא הוא נצטוה על זה לז"א ועלה באשו ותעל צחנתו שרימה לעשות מצוה וכונתו שילכד בעבירה כי הגדיל לעשות להשתמש בקדושה במצותיו יתברך. לבא לידי עבירה ולרמות בעלילות ברשע והאדם לא חשב כזאת והוא סבר לעשות מצוה ונלכד ועל זה חייב:

פסוק כו

ואכלתם אכול ושבוע וכו'. הראשונים פירשו במשז"ל איך לא אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת והם מדקדקים עד כזית ועד כביצה. ולפ"ז אם יהיה שבע בעולם דבכזית כבר האדם שבע אזדא ליה טיבותא דהם נושאים פנים לברך על כזית דהא בכזית הם שבעים ועכ"ז לא כלו רחמים ונושא פנים וז"ש ואכלתם אכול שהוא כזית ושבוע דסתם אכילה בכזית. והללתם נתחייבתם לברך כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת. אשר עשה עמכם להפליא לישא פנים לישראל אעפ"י שהם עתה חייבים לברך על כזית דיש בו שביעה. ולא יבושו עמי לעולם. מאחר דהיו מברכין על כזית אף שלא היו שבעים:

פרק ג

פסוק א

אשפוך את רוחי על כל בשר. פי' שכלם יהיה להם ידיעה כי השם הוא האלהים ויאמינו באלהותו יתברך ונבאו בניכם וכו' הוא מדרגה יותר עליונה מהראשונה שזו נבואה. ואחר זה מדרגה פחות מנבואה ויותר מהראשונה חלום וחזיון:

פסוק ה

כל אשר יקרא בשם ה' ימלט. אמרו בירושלמי סוף ברכות אמר ר' אלכסנדרי עובדא הוה בחד ארכון דשמיה אלכסנדרוס והוה קאים ודאין חד לסטים א"ל מה שמך אלכסנדר אמר אלכסנדרוס פניי לאלכסנדר ומה מי ששמו כשם בשר ודם ניצול מי שתולה בטחונו בהקב"ה עאכ"ו הה"ד כל הנקרא בשם ה' ימלט עכ"ל. ונסחה זו הבאתי בקונטריסי ודקדקתי דברי הירושלמי דקאמר מי שתולה בטחונו בהקב"ה וכו' ועתה ראיתי שהנסחא הנז' שהבאתי בקונטריסי היא בעין יעקב במאמרי הירושלמי דברכות. אמנם בירושלמי שבס' יפה מראה הביא הנסחא כן ומה אם מי ששמו כשם ב"ו הוא

ניצול מי ששמו כשם של הקב"ה עאכ"ו הה"ד כל הנקרא בשם ה' ימלט עכ"ל ופירש הרב יפ"מ שהולכים בדרכיו ונקראים רחום וחנון א"נ שנקראים עמו ונחלתו ע"ש ועד"ה א"ש ובזה פירשתי מ"ש ומה תעשה לשמך הגדול גם מ"ש עשה למען שמך גם מ"ש כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול גם מ"ש ושמך עלינו קראת ובמקום אחר כתבתי קצת יותר בזה בסייעתא דשמיא ודוק הטב ועמ"ש הרב אש דת פרשת נשא דף ן' וכבר כתבתי דעד"ה א"ש ודי בזה:

פרק ד

פסוק א

כי הנה בימים ההמה ובעת ההיא אשר אשיב (קרי) **את שבות וכו'**. כי הנה לשון שמחה כמשז"ל בימים רומז לקב"ה ההמה ה' רומז למ' המ"ה בגימטריא ן' רמז לן' שערי בינה שיתגלו בעת הגאולה. אשר אשוב כתיב כמ"ש בזהר הקדוש ע"פ ושב ה"א את שבותך וזהו אשוב כתיב אשר אשיב קרי:

פסוק ב

וקבצתי את כל הגוים וכו'. אפשר את לרבות שרי מעלה המכניסים בלב האומות להרע לישראל כמ"ש בזהר הקדש על שר מצרים והשרים יודעים דישראל וארצם הם חלקו יתברך:

פסוק טז

וה' מחסה לעמו ומעוז לבני ישראל. אפשר במ"ש רז"ל וה' הוא ובית דינו דאפילו מדת הדין מחסה ומעוז לבני ישראל. מחסה בעבור שהם עמו. ומעוז שהם בני אברהם יצחק ויעקב והאמהות אשר כלם רמוזים בשם ישראל כמ"ש בתשב"ץ לתלמיד מהר"ם ז"ל וחסד ה' חופף על גוזליו ירחף כי עמך מקור חיים: